POZIOM PODSTAWOWY

Szczegółowe wymagania Z JĘZYKA POLSKIEGO w klasach III – VI OSM II stopnia (realizujących program czteroletniego liceum ogólnokształcącego)

Kryteria oceniania ucznia zostały podzielone na trzy zakresy, odpowiadające celom kształcenia ujętym w Podstawie programowej:
• Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji (w tym: czytanie i słuchanie, samokształcenie i docieranie do informacji, świadomość językowa).
• Analiza i interpretacja tekstów kultury (w tym: wstępne rozpoznanie i analiza; interpretacja i wartościowanie).
• Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych.
Aby uzyskać poszczególne oceny uczeń musi spełnić warunki wymagane na poziomie podstawowym:

OCENA DOPUSZCZAJĄCA		
ZAKRES	**SPRAWNOŚCI**	**WYMAGANIA**
Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji	Czytanie i słuchanie	Uczeń potrafi: • odtworzyć informacje sformułowane wprost • odczytać sens fragmentów (zdań, grupy zdań, akapitów) • wyodrębnić główną myśl całego tekstu • wskazać w tekście retorycznym najważniejsze środki językowe służące przekonywaniu
	Samokształcenie i docieranie do informacji	Uczeń potrafi: • wybrać podstawowe teksty literackie służące realizacji zadanego tematu, posługując się wybranym źródłem informacji • podjąć próbę znalezienia literatury przedmiotu służącej realizacji zadanego tematu
	Świadomość językowa	Uczeń potrafi: • wymienić nadawcę, odbiorcę i komunikat jako trzy najważniejsze elementy aktu komunikacji językowej • odróżnić od siebie teksty pełniące funkcję informatywną, impresywną i ekspresywną • objaśnić istotę znaku • posługiwać się pojęciem archaizm

		objaśnić istotę związku frazeologicznego • odróżnić od siebie synonimy, homonimy i antonimy • posługiwać się pojęciem „styl”
Analiza i interpretacja tekstów kultury	Wstępne rozpoznanie i analiza	Uczeń potrafi: • przyporządkować epoce nazwiska pisarzy wskazanych w Podstawie programowej oraz wymienić ich dzieła • przyporządkować autorowi tytuły i głównych bohaterów utworów literackich wskazanych w Podstawie programowej • określić tematykę utworów literackich wskazanych w Podstawie programowej • odróżnić od siebie tekst liryczny, epicki, dramatyczny • posługiwać się pojęciami: podmiot liryczny, adresat liryczny, narrator, dialog, monolog • wskazać podstawowe cechy najważniejszych dla omawianych epok gatunków literackich: tragedia, hymn, pieśń, tren, komedia, sonet, satyra, powieść epistolarna • nazwać najważniejsze prądy umysłowe, filozoficzne i artystyczne omawianych epok oraz wskazać ich cechy • wskazać w dziełach literackich zalecanych przez Podstawę programową realizację prądów umysłowych, filozoficznych i artystycznych • streścić główne wątki utworów epickich i dramatycznych wskazanych w Podstawie programowej • scharakteryzować głównych bohaterów literackich utworów epickich i dramatycznych wskazanych w Podstawie programowej rozpoznać najważniejsze środki i zabiegi stylistyczne w utworach literackich omawianych epok • analizować utwory wskazane w Podstawie programowej, uwzględniając najważniejsze kategorie opisu (podmiot / adresat liryczny, narrator, świat przedstawiony)
	Interpretacja i wartościowanie	Uczeń potrafi: • określić przybliżone ramy chronologiczne epok literackich • objaśnić znaczenie nazw epok literackich

		• odczytać znaczenie podstawowych symboli w dziełach literackich wskazanych w Podstawie programowej
Tworzenie własnych odpowiedzi ustnych i pisemnych		Uczeń potrafi: • posługiwać się komunikatywnym językiem w mowie i w piśmie • wypowiadać się w mowie i w piśmie na zadany temat, w sposób świadczący o co najmniej częściowym zrozumieniu tematu • odnieść się w wypowiedzi do tekstów literackich • podjąć próbę skomponowania wypowiedzi składającej się ze wstępu, rozwinięcia i zakończenia • samodzielnie prowadzić zeszyt przedmiotowy

OCENA DOSTATECZNA **Uczeń spełnia wymogi na ocenę dopuszczającą i ponadto:**		
ZAKRES	**SPRAWNOŚCI**	**WYMAGANIA**
Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji	Czytanie i słuchanie	Uczeń potrafi: • sformułować tezę tekstu bądź fragmentu tekstu • podać argumenty na rzecz tezy • odróżnić argumenty od przykładów oraz tezę od hipotezy • rozpoznać relacje kompozycyjne między poszczególnymi fragmentami (akapitami) tekstu • oddzielić informacje od opinii • wskazać przyczyny i skutki • określić funkcję środków językowych w tekście retorycznym rozpoznać ironię w tekście
	Samokształcenie i docieranie do informacji	Uczeń potrafi: • wyszukać podstawowe pozycje z literatury przedmiotu służącej realizacji zadanego tematu • samodzielnie korzystać ze słowników i leksykonów
	Świadomość	Uczeń potrafi:

	językowa	• rozpoznać w tekście sześć elementów aktu komunikacji językowej • określić dominującą w tekście funkcję wypowiedzi • objaśnić, na czym polega specyfika budowy języka jako systemu znaków • podać genezę i objaśnić znaczenie najczęściej pojawiających się w tekstach związków frazeologicznych • wskazać w tekście archaizmy fonetyczne, leksykalne i składniowe • rozpoznać w tekście synonimię, homonimię, antonimię i polisemię • objaśnić pojęcie stylizacji
Analiza i interpretacja tekstów kultury	Wstępne rozpoznanie i analiza	Uczeń potrafi: • określić tematykę wszystkich omawianych utworów literackich • podać najważniejsze cechy rodzajowe tekstów lirycznych, epickich i dramatycznych • objaśnić różnicę między literaturą a publicystyką oraz literaturą a retoryką • wskazać podstawowe cechy wszystkich omawianych gatunków literackich • porównać wizerunki bohaterów literackich oraz tragizm bohaterów • scharakteryzować wzorce osobowe i postawy bohaterów, odwołując się do omówionych utworów literackich
	Interpretacja i wartościowanie	Uczeń potrafi: • powiązać fakty literackie z istotnymi wydarzeniami historycznymi • rozpoznać cechy charakterystyczne sztuki kolejnych epok • opisać motywy i tematy literackie, odwołując się do omówionych • scharakteryzować wizję świata i człowieka, odwołując się do omówionych utworów literackich • wykorzystać podstawowe konteksty do analizy i interpretacji utworów literackich • odczytać nawiązania kulturowe w omawianych utworach z literatury współczesnej • odczytać znaczenie podstawowych symboli w omawianych dziełach literackich
Tworzenie własnych odpowiedzi		Uczeń potrafi: • ułożyć szkicowy plan oraz przygotować na jego podstawie wypowiedź ustną bądź pisemną

ustnych i pisemnych		• skomponować wypowiedź składającą się ze wstępu, rozwinięcia i zakończenia • formułować wnioski interpretacyjne oparte na samodzielnej analizie tekstu zastosować czytelny podział akapitowy w pracy pisemnej posługiwać się cytatami w funkcji argumentacyjnej • posługiwać się na ogół poprawną polszczyzną (w zakresie wymowy, fleksji, leksyki,frazeologii, składni) • zabrać głos w dyskusji • wykonać bez pomocy nauczyciela większość ćwiczeń i zadań realizowanych na zajęciach

OCENA DOBRA **Uczeń spełnia wymogi na ocenę dostateczną i ponadto:**		
ZAKRES	**SPRAWNOŚCI**	**WYMAGANIA**
Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji	Czytanie i słuchanie	Uczeń potrafi: • odróżnić retorykę od erystyki • objaśnić mechanizmy powstawania wypowiedzi ironicznej • rozpoznać i określić typ nadawcy i typ adresata tekstu • rozpoznać charakterystyczne cechy stylu i języka tekstu • nazwać środki językowe i określić ich funkcje w tekście • wskazać cechy gatunkowe tekstu
	Samokształcenie i docieranie do informacji	Uczeń potrafi: • wyszukać różnorodne pozycje z literatury przedmiotu służącej realizacji zadanego tematu • sporządzić poprawny opis bibliograficzny książki i artykułu oraz zapisów elektronicznych • korzystać z różnorodnych źródeł informacji
	Świadomość językowa	Uczeń potrafi: • omówić relacje pomiędzy różnymi podsystemami języka • przyporządkować charakterystyczne środki językowe poszczególnym funkcjom

		językowym • przedstawić pochodzenie polszczyzny • objaśnić pojęcie neosemantyzacji • wskazać niewerbalne środki komunikacji • wymienić podstawowe typy stylizacji
Analiza i interpretacja tekstów kultury	Wstępne rozpoznanie i analiza	Uczeń potrafi: • wymienić głównych twórców kultury (nauki, sztuki, filozofii) i ich dzieła w omawianych epokach • określić funkcje środków językowych zastosowanych w tekście • wskazać dominantę kompozycyjną i stylistyczną oraz dokonać analizy typowego dla epoki i autora utworu literackiego • zdefiniować tragizm, komizm i groteskę jako kategorie estetyczne, odwołując się do omówionych utworów
	Interpretacja i wartościowanie	Uczeń potrafi: • wskazać związki literatury z wydarzeniami historycznymi, kulturą i sztuką oraz filozofią omawianych epok • porównać wzorce osobowe, kreacje bohaterów oraz wizję świata i człowieka w utworach omawianych epok, odwołując się do utworów literackich • opisać charakterystyczne motywy i toposy, odwołując się do omówionych utworów • opisać różne realizacje dydaktycznej funkcji literatury, odwołując się do poznanych tekstów • wskazać nawiązania do światopoglądu i estetyki epok wcześniejszych oraz objaśnić przyczynę ich występowania w późniejszych epokach • rozpoznać nawiązania do idei epok wcześniejszych w literaturze współczesnej • ocenić postawy bohaterów literackich
Tworzenie własnych odpowiedzi ustnych i		Uczeń potrafi: • selekcjonować materiał, przywoływać tylko informacje istotne z punktu widzenia tematu • posługiwać się terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką oraz

pisemnych		językoznawczą • sformułować hipotezę badawczą w odniesieniu do tematu • podsumować rozważania (uogólnić wnioski wynikające z analizy i interpretacji tekstu) • łączyć akapity, używając wskaźników zespolenia • posługiwać się poprawną polszczyzną (w zakresie wymowy, fleksji, leksyki, frazeologii, składni) • posługiwać się stylem stosownym do sytuacji wypowiedzi przestrzegać zasad etykiety językowej podczas rozmowy, dyskusji, negocjacji • zająć i uzasadnić stanowisko w dyskusji z odwołaniem się do utworu, cytatu, kontekstu lub wiedzy o epoce • aktywnie uczestniczyć w większości lekcji

OCENA BARDZO DOBRA **Uczeń spełnia wymogi na ocenę dobrą i ponadto:**		
ZAKRES	**SPRAWNOŚCI**	**WYMAGANIA**
Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji	Czytanie i słuchanie	Uczeń potrafi: • odróżnić prawdę od fałszu i szczerość od kłamstwa w wypowiedzi językowej • scharakteryzować podstawowe chwyty erystyczne • odróżnić od siebie wypowiedź perswazyjną i manipulacyjną • zanalizować okres retoryczny jako zamkniętą całość myślowo-stylistyczną • wykorzystać analizowane teksty naukowe (krytyczno- i teoretycznoliterackie) i filozoficzne jako kontekst interpretacyjny dla utworów literackich
	Samokształcenie i docieranie do informacji	Uczeń potrafi: • samodzielnie gromadzić i porządkować materiały z różnych źródeł dotyczące języka, literatury, filmu i innych dziedzin sztuki
	Świadomość językowa	Uczeń potrafi: • omówić relacje pomiędzy różnymi podsystemami języka • przyporządkować charakterystyczne środki językowe poszczególnym funkcjom

		językowym • przedstawić pochodzenie polszczyzny • objaśnić pojęcie neosemantyzacji • wskazać niewerbalne środki komunikacji • wymienić podstawowe typy stylizacji
Analiza i interpretacja tekstów kultury	Wstępne rozpoznanie i analiza	Uczeń potrafi: • omówić przemiany gatunkowe w obrębie dramatu i powieści • wskazać i opisać charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne w tekstach literackich omawianych epok • rozpoznać nawiązania do poetyki wcześniejszych epok w literaturze współczesnej • wskazać elementy parodii, pastiszu i trawestacji w dziele literackim oraz określić ich funkcje
	Interpretacja i wartościowanie	Uczeń potrafi: • porównać sposoby realizacji tego samego motywu (toposu) w dwóch tekstach literackich • zinterpretować dzieło literackie w samodzielnie dobranym kontekście (np. filozoficznym, historycznym, historycznoliterackim, kulturowym) • objaśnić sposoby i mechanizmy reinterpretacji toposów, mitów i symboli literatury wcześniejszych epok w tekstach współczesnych • dokonać samodzielnej analizy i interpretacji dzieła literackiego, posługując się biegle terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką • rozpoznać i odczytać przenośne znaczenia dzieła (metaforyczne, symboliczne, alegoryczne, paraboliczne) • dokonać samodzielnej analizy i interpretacji dzieła sztuki, ze wskazaniem funkcji • środków wyrazu specyficznych dla danej dziedziny sztuki • dostrzec zależności między tekstem literackim a innymi tekstami kultury
Tworzenie własnych odpowiedzi		Uczeń potrafi: • podporządkować kompozycję wypowiedzi własnemu zamysłowi interpretacyjnemu

ustnych i pisemnych		• skutecznie unikać szablonów i schematów językowych • posługiwać się bogatym słownictwem i urozmaiconą składnią • posługiwać się bogatą terminologią (unikając pseudonaukowości) • posługiwać się stylem stosownym do sytuacji, komunikatywnym, o wyraźnych cechach indywidualnych • funkcjonalnie wykorzystywać pozawerbalne środki komunikacji (mowa ciała, intonacja, ton głosu) w wypowiedzi ustnej

OCENA CELUJĄCA
Uczeń spełnia wymogi na ocenę bardzo dobrą i ponadto:

• w pełni opanował wiedzę i umiejętności zawarte w podstawie programowej;
• posiada wiedzę i umiejętności wykraczające poza poziom osiągnięć edukacyjnych przewidzianych w realizowanym przez nauczyciela programie nauczania;
• osiągnięcia są oryginalne, twórcze;
• jest laureatem lub finalistą olimpiad lub konkursów przedmiotowych
• wykazuje dużą samodzielność w uzyskiwaniu osiągnięć.

W pracach pisemnych i ustnych uczeń:

• stosuje styl jasny, swobodny, barwny, o cechach indywidualnych
• wykazuje się dużą sprawnością językową, bogatym słownictwem
• wykazuje się znajomością różnorodnych tekstów kultury oraz samodzielnością myślenia, poprawnością i spójnością argumentacji
• nie popełnia błędów językowych
• sprawnie, funkcjonalnie posługuje się interpunkcją

Prace i wypowiedzi ucznia cechują ponadto:
• oryginalne, ciekawe i samodzielne ujęcie tematu
• materiał literacki wykraczający poza treści programowe

- pogłębiona interpretacja utworów literackich
- całkowita poprawność merytoryczna
- widoczna umiejętność świadomego wyboru, selekcjonowania, przetwarzania i syntetyzowania wiedzy
- erudycyjność wywodu
- zachowanie konwencji gatunkowej wybranej formy pracy
- oryginalna kompozycja
- umiejętne wplatanie cytatów
- estetyka zapisu